2. Ναι μεν μπορούν τα κοινοτικά όργανα, δυνάμει της εξουσίας εσωτερικής οργανώσεως που έχουν, να θεσπίζουν διαδικασία σχετικά με τις άδειες, η διαδικασία όμως αυτή δεν μπορεί να αποκλείσει το δικαίωμα του υπαλλήλου να αποδείξει με όλα τα μέσα σε περίπτωση αμφισβητήσεως σχετικά με τη μεταφορά ημερών ετήσιας αδείας ενός ημερολογιακού έτους στο επόμενο έτος ότι οι άδειες αυτές σωρεύθηκαν για λόγους που ανάγονται στις ανάγκες της υπηρεσίας, αφού η ύπαρξη τέτοιων αναγκών αποτελεί το καθοριστικό κριτήριο για να γίνει η μεταφορά των ημερών ετησίας αδείας.

ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ ΔΙΚΑΣΤΗ
στην υπόθεση C-348/90 P *

I — Περιστατικά και διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

Από την απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Σεπτεμβρίου 1990, υπόθεση T-139/89, Gabriella Virgili-Schettini κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Συλλογή 1990, σ. II-535) προκύπτει ότι:

« 1) Η προσφεύγουσα ήταν, ως τη λήξη της συμβάσεώς της στις 31 Ιανουαρίου 1989, έκτακτος υπάλληλος του βαθμού C 2 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (στο εξής: Κοινοβούλιο), όπου είχε τοποθετηθεί στην ομάδα του Λαϊκού Ευρωπαϊκού Κόμματος (στο εξής: ομάδα του ΛΕΚ).

2) Η προσφεύγουσα ζήτησε με επιστολή της 16ης Ιανουαρίου 1989 από τον Γενικό Γραμματέα της ομάδας του ΛΕΚ να τη διαβεβαιώσει ότι οι ημέρες αδείας της θα ρυθμίζονταν μαζί με τα λοιπά δικαιώματά της όταν θα έληγε η προθεσμία καταγγελίας της συμβάσεώς της. Με έγγραφο της 1ης Φεβρουαρίου 1989, ο Colling, προϊστάμενος της υπηρεσίας διοικητικής διαχειρίσεως της ομάδας του ΛΕΚ, γνώρισε στην προσφεύγουσα ότι το υπόλοιπο των ημερών αδείας της ήταν — 5 ημέρες και ότι κατά συνέπεια δεν μπορούσε να αξιώσει πληρωμή ημερών αδείας που δεν έλαβε. Το έγγραφο αυτό συνοδευόταν με τον ακόλουθο υπολογισμό:

"Άδειες της Gabriella Schettini — Κατάσταση της 31ης Ιανουαρίου 1989

Μεταφορά 1987	12 ημέρες
Άδειες 1988	24
Ταξίδι	5
Ηλικία	1
Σύνολο 1988:	+ 42 ημέρες

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Άδεια μητρότητας

Γέννηση τέκνου στις 22 Αυγούστου 1988

6 εβδομάδες προ της γεννήσεως = 11 Ιουλίου

10 εβδομάδες μετά τη γέννηση = 30 Οκτωβρίου

Σημ.: Η ενδιαφερόμενη δεν κατέθεσε το ιατρικό πιστοποιητικό για την εικαζόμενη ημερομηνία του τοκετού.

Ειδική άδεια γεννήσεως: 2 ημέρες. Ελήφθησαν υπόψη η 3η και η 4η Νοεμβρίου 1988

Καταλογισμός αδικαιολογήτων απουσιών από τις 7 Νοεμβρίου έως 21 Δεκεμβρίου 1988 — 33 ημέρες

Μεταφορά 1988	9 ημέρες
Άδειες 1989	2
Ταξίδι	5
Ηλικία — (η ηλικία δεν ελήφθη υπόψη για ένα μήνα)	
Σύνολο 1989	+ 16 ημέρες

Καταλογισμός αδικαιολογήτων απουσιών από την 3η ως την 31η Ιανουαρίου 1989 — 21 ημέρες

Υπόλοιπο 31ης Ιανουαρίου 1989: — 5 ημέρες".

3) Στις 25 Απριλίου 1989, ο δικηγόρος Vic Elvinger, σύμβουλος της προσφεύγουσας που την εκπροσώπησε κατά την έγγραφη διαδικασία στην παρούσα υπόθεση, απηύθυνε επιστολή υπογεγραμμένη από τον ίδιο προς τον Colling, καλώντας τον τελευταίο "να αναθεωρήσει τη θέση (του) και να αποδεχθεί την αίτηση της πελάτισσάς (του), αναγνωρίζοντάς της τουλάχιστον 75 ημέρες". Αμφισβήτησε δε τον περιορισμό των 12 ημερών που εφήρμοσε η διοίκηση για τη μεταφορά των αδειών του έτους 1987 στο έτος 1988. Ισχυρίστηκε εξάλλου ότι η άδεια μητρότητας της προσφεύγουσας δεν μπορούσε να αρχίσει παρά μόνο μετά τη λήξη του χρόνου της νοσοκομειακής περιθάλψεώς της που διήρκεσε ως τις 4 Σεπτεμβρίου 1988, δηλαδή διαφορά 8 εβδομάδων σε σχέση με τον υπολογισμό που έκανε η διοίκηση. Τελείωνε με τη φράση: "Η παρούσα έχει την έννοια διοικητικής ενστάσεως κατά το άρθρο 90, παράγραφος 2."

4) Η επιστολή αυτή έμεινε αναπάντητη. »

Υπό τις περιστάσεις αυτές, με δικόγραφο της 2ας Οκτωβρίου 1989, η Virgili-Schettini άσκησε προσφυγή με την οποία ζητούσε από το Πρωτοδικείο:

α) να μεταρρυθμίσει την απόφαση του Karl Colling της 1ης Φεβρουαρίου 1989 που αρνήθηκε να επιβεβαιώσει τις σωρευμένες άδειες της Schettini, κατόπιν αυτού δε να μεταρρυθμίσει τη σιωπηρή απόφαση απορ-

ρίψεως της διοικητικής ενστάσεως που άσκησε η Schettini στις 25 Απριλίου 1989·

β) να υποχρεώσει το καθού να καταβάλει στην προσφεύγουσα συμψηφιστική αποζημίωση για τις ημέρες αδείας που δεν έλαβε, δηλαδή για 75 ημέρες, αποτιμούμενες σε 282 347 φράγκα Λουξεμβούργου (LFR) ή οποιοδήποτε άλλο ποσό, έστω και κατόπιν κρίσεως εμπειρογνωμόνων, εφόσον χρειαστεί να οριστεί εμπειρογνώμονας με εντολή την αποτίμηση της αποζημιώσεως που αντιστοιχεί στην προσφεύγουσα·

γ) να καταδικάσει το καθού στα δικαστικά έξοδα.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε από το Πρωτοδικείο:

α) να του αναγνωρίσει ότι επαφίεται σχετικά στην κρίση του Πρωτοδικείου όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής·

β) να απορρίψει την προσφυγή κατ' ουσίαν·

γ) να κρίνει για τη δικαστική δαπάνη σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε με το δικόγραφο ανταπαντήσεώς του την καταδίκη της προσφεύγουσας « στα δικαστικά έξοδα, ενόψει της προπέτειας της προσφυγής, η οποία τελεί σε κατάφωρη αντίθεση με τις κείμενες διατάξεις ».

Προς στήριξη της προσφυγής της η Virgili-Schettini επικαλέστηκε δύο επιχειρήματα. Πρώτον, ισχυρίστηκε ότι είχε δικαίωμα να μεταφέρει 44 ημέρες ετήσιας άδειας του έτους 1987 στο επόμενο έτος. Δεύτερον, ήταν της γνώμης ότι η νοσοκομειακή της περίθαλψη ως τις 4 Σεπτεμβρίου 1988 είχε ως συνέπεια να αρχίσει η άδεια μητρότητάς της μόνον από την ημερομηνία αυτή.

Όσον αφορά το *παραδεκτό*, το Πρωτοδικείο δέχεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι:

« (...)

15. Το καθού, καίτοι επαφίεται στην κρίση του Πρωτοδικείου, υποστηρίζει ότι το γράμμα της 25ης Απριλίου 1989, εφόσον είχε υπογραφεί από τον νομικό σύμβουλο της προσφεύγουσας και όχι από αυτή την ίδια, χωρίς να επισυνάπτεται πληρεξουσιότητα της προσφεύγουσας, δεν ισοδυναμεί με διοικητική ένσταση κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως. Ελλείψει προηγούμενης διοικητικής ενστάσεως, όπως απαιτεί το άρθρο 91, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, η προσφυγή είναι απαράδεκτη.

16. (...)

17. (...)

18. (...)

19. (...) πρέπει να υπομνηστεί ότι το Δικαστήριο, με πάγια νομολογία, δέχθηκε ότι οι διοικητικές ενστάσεις που υποβάλλονται από τους υπαλλήλους δεν υπόκεινται σε καμία τυπική προϋπόθεση και ότι το περιεχόμενό τους πρέπει να ερμηνεύεται και να κατανοείται από τη διοίκηση με πάσα επιμέλεια που

ένας μεγάλος και καλώς στελεχωμένος φορέας οφείλει προς τους υπαγομένους σ' αυτόν, συμπεριλαμβανομένων και των μελών του προσωπικού του. Με την προαναφερθείσα απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, 54/77, Herpels, το Δικαστήριο δέχθηκε ρητά ότι δεν μπορεί να απαγορευθεί στους ενδιαφερομένους να ζητούν, κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διοικητική φάση, τις συμβουλές δικηγόρου. Από αυτό προκύπτει αναγκαίως ότι οι υπάλληλοι είναι απολύτως ελεύθεροι να αναθέτουν στον δικηγόρο τη σύνταξη της διοικητικής ενστάσεως, πράγμα που είναι άλλωστε επίσης προς το συμφέρον της διοικήσεως, αρκεί μόνο τα έξοδα δικηγόρου που προκύπτουν από αυτή τη φάση να μην επιρρίπτονται στη διοίκηση.

20. Στην προκειμένη περίπτωση δεν αμφισβητείται ότι η πρωτοβουλία της διοικητικής ενστάσεως προήλθε από την υπάλληλο και ότι η ίδια προσδιόρισε το περιεχόμενό της. Υπό τις περιστάσεις αυτές, θα συνιστούσε υπερβολική τυπολατρεία, στερούμενη νομικού ερείσματος και αντίθετη προς το πνεύμα της νομολογίας του Δικαστηρίου, να απαιτείται να υπογράφει ο υπάλληλος το έγγραφο της διοικητικής ενστάσεως που συνέταξε ο δικηγόρος του.

21. Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι, ακόμη και στην περίπτωση της προσφυγής ενώπιον του κοινοτικού δικαστή, ο δικηγόρος που επικουρεί ή εκπροσωπεί διάδικο δεν χρειάζεται να αποδεικνύει την ύπαρξη νομοτύπου πληρεξουσίου, οφείλει όμως να προσκομίσει αυτό το πληρεξούσιο σε περίπτωση αμφισβητήσεως (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Φεβρουαρίου 1965, 14/64, Barge κατά Ανωτάτης Αρχής της ΕΚΑΧ, Rec. XI-4, σ. 2).

22. Παρέπεται ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή. »

Ως προς τον *πρώτο λόγο* το Πρωτοδικείο έκρινε ότι:

« (...)

26. Πρέπει καταρχάς να υπομνηστεί ότι, δυνάμει του άρθρου 4, πρώτη περίοδος, του παραρτήματος V του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, το οποίο εφαρμόζεται και στους εκτάκτους υπαλλήλους δυνάμει του άρθρου 16 του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κάθε υπάλληλος έχει το δικαίωμα να μεταφέρει 12 ημέρες αδείας που δεν έλαβε σ' ένα ημερολογιακό έτος στο επόμενο και ότι αν ο υπάλληλος δεν μπόρεσε να λάβει την ετήσια άδειά του για λόγους αναγόμενους στις ανάγκες της υπηρεσίας στην οποία υπηρετεί, ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να μεταφέρει άνω των 12 ημερών. Έτσι, οι κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις πουθενά δεν προβλέπουν κατά ποιο τρόπο και σε ποια χρονική στιγμή πρέπει να αποδεικνύονται οι "αναγόμενοι στις ανάγκες της υπηρεσίας λόγοι". Επίσης δεν υφίσταται καμία διάταξη που να απαιτεί προηγούμενη άδεια ή που να ορίζει ανάλογη διαδικασία.

27. Από αυτό προκύπτει ότι, στο σημείο αυτό, το μόνο ζήτημα που έχει να λύσει το Πρωτοδικείο είναι αν η μεταφορά άνω των 12 ημερών δικαιολογείται από λόγους αναγόμενους στις ανάγκες της υπηρεσίας της προσφεύγουσας (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1970, 32/69, Tortora κατά Επιτροπής, Rec. 1970, σ. 593).

28. Στις απαντήσεις που παρέσχε η προσφεύγουσα στις ερωτήσεις που της έθεσε το Πρωτοδικείο κατά την αυτοπρόσωπη παράστασή της στη συνεδρίαση, αναφέρθηκε ρητά σε λόγους αναγόμενους στις ανάγκες της υπηρεσίας, συναπτόμενους ιδίως με την προετοιμασία των συνόδων του Κοινοβουλίου, για να εξηγήσει

τη σώρευση από ένα έτος στο επόμενο ημερών αδείας που δεν εξαντλήθηκαν. Εξάλλου, από τον φάκελο προκύπτει ότι η διοίκηση ποτέ δεν κάλεσε την προσφεύγουσα να εξαντλήσει τις ημέρες αδείας που είχε σωρεύσει (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1970, που αναφέρθηκε πιο πάνω).

29. Ο εκπρόσωπος του καθού περιορίστηκε να αναφέρει μια δήλωση που του είχε κάνει ο προηγούμενος προϊστάμενος υπηρεσίας της προσφεύγουσας, σύμφωνα με την οποία έπρεπε να οργανώσει την υπηρεσία του κατά τρόπο διαφορετικό λόγω των μακρών απουσιών της προσφεύγουσας για λόγους ασθενείας.

30. Πρέπει να υπογραμμιστεί σχετικά ότι η διοίκηση δεν μπορεί να επικαλεστεί απουσίες για λόγους ασθενείας υπαλλήλου για να του αφαιρέσει την πλήρη απόλαυση της ετήσιας αδείας του. Ή πρέπει να δεχθεί η διοίκηση τη φερομένη ασθένεια του υπαλλήλου που δικαιολογείται δεόντως ή πρέπει να κάνει χρήση των μέσων που της δίδει ο Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων για να ρυθμίσει τα ενδεχόμενα προβλήματα. Σε κάθε περίπτωση η διοίκηση δεν έχει το δικαίωμα να άρει τα δικαιώματα του υπαλλήλου κατά την αποχώρησή του.

31. Εξάλλου, η προσφεύγουσα κατέστησε, με τις δηλώσεις και την επιχειρηματολογία της ενώπιον του Πρωτοδικείου, πιστευτή την άποψή της ότι η σώρευση αυτών των ημερών αδείας έπρεπε να καταλογιστεί στις ανάγκες της υπηρεσίας, χωρίς να μπορέσει το Κοινοβούλιο να εξασθενήσει τους ισχυρισμούς της.

32. Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο οδηγείται προς τη διαπίστωση ότι η σώρευση από την προσφεύγουσα με την παρέλευση ετών ημερών αδείας που δεν εξαντλήθηκαν οφείλεται στις ανάγκες της υπηρεσίας όπου υπηρετούσε και ότι η απόφαση του καθού της 1ης Φεβρουαρίου 1989 πρέπει να ακυρωθεί κατά το μέρος που έρχεται σε αντίθεση με τα δικαιώματα της προσφεύγουσας όπως προσδιορίστηκαν.

33. Κατά το γράμμα του άρθρου 4, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος V του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, " αν ο υπάλληλος δεν έχει εξαντλήσει την ετήσια άδειά του κατά τη λήξη των καθηκόντων του, λαμβάνει προς συμψηφισμό, για κάθε ημέρα αδείας που δεν έλαβε, ποσό ίσο με το τριακοστό των μηνιαίων αποδοχών του κατά τον χρόνο της λήξεως των καθηκόντων του ". Κατόπιν αυτού το Πρωτοδικείο, κατά την άσκηση της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας που έχει στην παρούσα υπόθεση, υποχρεώνει το Κοινοβούλιο να καταβάλει στην προσφεύγουσα συμψηφιστική αποζημίωση για τις ημέρες αδείας που είχε ακόμη δικαίωμα κατά τον χρόνο λήξεως των καθηκόντων της. »

Όσον αφορά τον *δεύτερο λόγο* το Πρωτοδικείο δέχεται ότι:

« (...)

34. Όσον αφορά τον υπολογισμό της άδειας μητρότητας, το καθού υποστηρίζει ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ισοδυναμεί με στέρηση από κάθε νόημα των έξι εβδομάδων αδείας πριν από τον τοκετό που προβλέπονται από το άρθρο 58 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, καθώς και την αναφορά στην έννοια των " γυναικών σε κατάσταση εγκυμοσύνης " που αναφέρεται στο εν λόγω άρθρο. Το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται επίσης ότι υπήρξε άμεση σχέση μεταξύ των αδειών της προσφεύγουσας και της εγκυμοσύνης της, όπως βεβαιώνεται από ιατρικά πιστοποιητικά που είχε προσκομίσει τότε η προσφεύγουσα.

35. Θα πρέπει καταρχάς να υπομνηστεί ότι κατά το γράμμα του άρθρου 58 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως "οι γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης δικαιούνται, αφού προσκομίσουν ιατρικό πιστοποιητικό, αδείας που αρχίζει έξι εβδομάδες πριν από την πιθανή ημερομηνία τοκετού που αναφέρεται στο πιστοποιητικό και η οποία λήγει δέκα εβδομάδες μετά την ημερομηνία του τοκετού χωρίς να δύναται η άδεια αυτή να είναι κατώτερη από δεκαέξι εβδομάδες". Η διάταξη αυτή έχει επομένως ως σκοπό την προστασία των εγκύων γυναικών και των νεογεννήτων.

36. Από τα ιατρικά πιστοποιητικά που επικαλέστηκε το Κοινοβούλιο προκύπτει ότι η αιτία της απουσίας της προσφεύγουσας κατά την περίοδο των έξι εβδομάδων πριν από τον τοκετό της 22ας Αυγούστου 1988 συνδεόταν στενά με την εγκυμοσύνη. Υπό τις περιστάσεις αυτές και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι από τον φάκελο προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε το ιατρικό πιστοποιητικό που προβλέπεται από το άρθρο 58, το καθού δικαίως υπολόγισε τις έξι εβδομάδες που προηγήθηκαν του τοκετού ως τμήμα της αδείας μητρότητας. Όσον αφορά την άδεια των δέκα εβδομάδων μετά τον τοκετό, δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση την περίοδο από 22 Αυγούστου ως 30 Οκτωβρίου 1988, είναι προφανές ότι πρέπει να υπολογιστεί αμέσως μετά τον τοκετό.

37. Από την προηγούμενη σκέψη προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος πρέπει να απορριφθεί.

38. Από τα προηγούμενα συνάγεται ότι το αίτημα της προσφεύγουσας να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο να της καταβάλει συμψηφιστική αποζημίωση για 75 ημέρες άδειας που δεν χρησιμοποίησε, πρέπει να γίνει δεκτός για 27 ημέρες και να απορριφθεί για τις επιπλέον ημέρες. »

II — Αντικείμενο και αιτήματα της αναιρέσεως

Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 27 Νοεμβρίου 1990, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο άσκησε αναίρεση κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως του Πρωτοδικείου, η οποία κοινοποιήθηκε στην ενδιαφερομένη στις 27 Σεπτεμβρίου 1990, για τον λόγο ότι η απόφαση αυτή ελήφθη κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου.

Το *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, δηλαδή την απόφαση του Πρωτοδικείου που εκδόθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 1990 στην υπόθεση T-139/89, Gabriella Virgili-Schettini κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·

— να αποδεχθεί τα αιτήματα που υπέβαλε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρωτοδίκως·

— όσον αφορά τα δικαστικά έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου, να αποφανθεί κατά δικαία κρίση.

Η *Virgili-Schettini* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να επικυρώσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, δηλαδή την απόφαση του Πρωτοδικείου που εκδόθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 1990 στην υπόθεση T-139/89, Gabriella Schettini κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·

— να απορρίψει όλα τα αιτήματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και να καταδικάσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου.

III — Περίληψη των λόγων και επιχειρημάτων των διαδίκων

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προβάλλει, προς στήριξη της αναιρέσεώς του, τρεις λόγους απαραδέκτου της προσφυγής, την έλλειψη αιτιολογίας και την παράβαση του άρθρου 4 του παραρτήματος V του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως (στο εξής: ΚΥΚ).

α) *Επί του παραδεκτού*

Το *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* προβάλλει ότι η υποβολή της διοικητικής ενστάσεως αποκλειστικά από δικηγόρο αντίκειται στο άρθρο 90 του ΚΥΚ και στη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου. Έτσι, εκτιμά ότι οι σκέψεις 19 και 20 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου τροποποιούν ουσιωδώς τη φύση της διοικητικής διαδικασίας που προηγείται της ασκήσεως προσφυγής, όπου, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (ιδίως απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, 54/77, Herpels, Rec. 1978, σ. 585), πρόκειται για ανταλλαγή απόψεων μεταξύ του υπαλλήλου, ο οποίος ενεργεί χωρίς τη σύμπραξη δικηγόρου, και της διοικήσεως. Η απαίτηση της υπογραφής του προσφεύγοντος δεν μπορεί να θεωρηθεί « υπερβολική τυπολατρεία », αλλά σαν ελάχιστος τύπος και κατά συνέπεια απαραίτητος, που ανταποκρίνεται συγχρόνως στα συμφέροντα του ενισταμένου και του οργάνου.

Η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ του υπαλλήλου και της διοικήσεως θα γινόταν έτσι άμεση ανταλλαγή απόψεων μεταξύ δικηγόρου και διοικήσεως.

Η *Virgili-Schettini* αναφέρεται στα υπομνήματά της ενώπιον του Πρωτοδικείου, προβάλλοντας ότι η απαιτούμενη από τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ διοικητική ένσταση δεν υπόκειται σε καμιά ιδιαίτερη τυπικότητα και ότι αρκεί να προέρχεται η διοικητική ένσταση από τον υπάλληλο και να επιζητεί τη λήψη αποφάσεως από τη διοικητική αρχή επί του επιδίκου ακριβώς σημείου.

Ως προς τον ισχυρισμό του αναιρεσείοντος ότι πρόκειται στο εξής για άμεση συζήτηση μεταξύ του δικηγόρου και της διοικήσεως, η αναιρεσίβλητη ισχυρίζεται ότι δεν πρέπει να λησμονείται ότι ο δικηγόρος εκπροσωπεί πάντοτε το πρόσωπο του εντολέα του και ότι ακόμη και όταν ένα πρόσωπο προσλαμβάνει δικηγόρο, ο τελευταίος παραμερίζεται κατά κάποιο τρόπο αφού στην πραγματικότητα εκπροσωπεί τον εντολέα του. Πρόκειται λοιπόν πάντοτε για συζήτηση μεταξύ υπαλλήλου και διοικήσεως.

β) *Επί της ελλείψεως αιτιολογίας*

Το *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* ισχυρίζεται ότι δεν προκύπτει ούτε από την απόφαση ούτε από την έκθεση ακροατηρίου βάσει ποίων νομικών κριτηρίων προέβη το Πρωτοδικείο στους υπολογισμούς που κατέληξαν στο να υποχρεωθεί το όργανο αυτό να καταβάλει στη Virgili-Schettini 27 ημέρες μη ληφθείσας άδειας.

Η *Virgili-Schettini* υποστηρίζει ότι για να κριθεί ο αριθμός των ημερών αδείας, τον οποίο είχε αρχικά υπολογίσει η αναιρεσίβλητη σε 81 ημέρες, το Πρωτοδικείο αφενός μεν δέχθηκε ότι υπήρχαν υπηρεσιακοί λόγοι που την εμπόδισαν να λάβει τις άδειές της ώστε να έχει έτσι δικαίωμα μεταφοράς, αφετέρου δε απέρριψε το

αίτημα της Schettini για τον υπολογισμό της αδείας μητρότητας. Έτσι, η συλλογιστική του Πρωτοδικείου είναι απολύτως σαφής διότι στηρίζεται σε απλό συμψηφισμό των ισχυρισμών κάθε διαδίκου (81 ημέρες αξιούμενες από την αναιρεσίβλητη πλην 54 ημέρες μη δικαιολογουμένων απουσιών που προέβαλε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο).

γ) *Επί της ερμηνείας του άρθρου 4 του παραρτήματος V του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως*

Το *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* θεωρεί ότι παραβιάστηκε το άρθρο 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ κατά το μέτρο που η ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αγνοεί την εσωτερική κανονιστική ρύθμιση του οργάνου αυτού στα θέματα των αδειών και κατά συνέπεια την εξουσία εσωτερικής οργανώσεως που έχει αναγνωρίσει στα όργανα η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ιδίως την απόφαση της 9ης Ιουλίου 1970, 32/69, Tortora, Rec. 1970, σ. 593) και του Πρωτοδικείου (απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1990, Τ-46/89, Pitrone, Συλλογή 1990, σ. II-577). Το Πρωτοδικείο αμφισβητεί τη βασιμότητα, για τη δυνατότητα μεταφοράς πλέον των 12 ημερών, του ισχυρισμού για την ανάγκη προσκομίσεως πιστοποιητικού των ιεραρχικώς προϊσταμένων του οικείου υπαλλήλου που να βεβαιώνει ότι η έκτακτη σώρευση οφείλεται σε «λόγους αναγόμενους στις ανάγκες της υπηρεσίας», διότι, κατά την άποψη του Πρωτοδικείου, δεν υφίσταται καμία διάταξη που να απαιτεί προηγούμενη άδεια ή να ορίζει ανάλογη διαδικασία. Όμως, κατά την άποψη του αναιρεσείοντος, το Κοινοβούλιο είχε θεσπίσει, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, κανόνες για τις άδειες που προέβλεπαν, μεταξύ άλλων, συγκεκριμένη διαδικασία για τη μεταφορά των ετησίων αδειών. Οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην κανονιστική αυτή ρύθμιση, που δεν ελήφθησαν καθόλου υπόψη από το Πρωτοδικείο, προδήλως δεν τηρήθηκαν από τη Virgili-Schettini. Κατά συνέπεια, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είχε τη δυνατότητα να δεχθεί την αίτηση οικονομικού συμψηφισμού για τις μη ληφθείσες άδειες.

Τέλος, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι η ερμηνεία του άρθρου 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ που δέχθηκε το Πρωτοδικείο, επέβαλε στο Κοινοβούλιο το βάρος αρνητικής αποδείξεως, δηλαδή την έλλειψη υπηρεσιακών λόγων ικανών να εμποδίσουν την ενδιαφερομένη να λάβει τις άδειες της, απαίτηση που είναι προφανώς αδύνατο να ικανοποιηθεί. Πρόκειται επομένως για ανατροπή του βάρους της αποδείξεως, που αντίκειται στις αρχές της δίκαιης δίκης και του δικαιώματος άμυνας.

Η *Virgili-Schettini* ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο δεν έθιξε την εξουσία εσωτερικής οργανώσεως του οργάνου διότι, κατά τη γνώμη της, οι εσωτερικοί κανόνες του Κοινοβουλίου αφορούν μόνο την περίπτωση της μεταφοράς αδειών υπαλλήλων που δεν μπόρεσαν να εξαντλήσουν την ετήσια άδεια τους για λόγους μη αναγόμενους στις ανάγκες της υπηρεσίας. Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι οι μεταφορές της αδείας της οφείλονταν σε υπηρεσιακούς λόγους, η κανονιστική ρύθμιση σχετικά με το άρθρο 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ ήταν εκτός θέματος.

Η Virgili-Schettini διατείνεται, εξάλλου, ότι οι εσωτερικοί κανόνες δεν υποδείκνυαν τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να κριθεί αν κάποιοι υπηρεσιακοί λόγοι εμπόδισαν ή όχι τον τακτικό ή έκτακτο υπάλληλο να λάβει το σύνολο των αδειών που δικαιούται μέσα σ' ένα έτος. Το Πρωτοδικείο είχε επομένως ευρύτατη εξουσία εκτιμήσεως ως προς τα πραγματικά περιστατικά που εκτέθηκαν ενώπιόν του για να αποδειχθεί η ύπαρξη λόγων αναγομένων στις ανάγκες της υπηρεσίας. Το Δικαστήριο, που είναι αρμόδιο μόνο για παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου, δεν

μπορεί να αποφανθεί επί του πραγματικού αυτού περιστατικού.

Τέλος, δεν ζητήθηκε από το Κοινοβούλιο να προβεί σε αρνητική απόδειξη, αλλά στη θετική απόδειξη της υπάρξεως «λόγων μη αναγομένων στις ανάγκες της υπηρεσίας». Η απόδειξη αυτή δεν προσκομίστηκε διότι το Κοινοβούλιο αναφέρθηκε μόνο σ' ένα αόριστο πρόβλημα που αφορούσε ορισμένες ασθένειες της αναιρεσίβλητης που την εμπόδισαν να εξαντλήσει την άδεια της.

G. C. Rodríguez Iglesias
εισηγητής δικαστής